فیۋرال آینده هفتەده اوچ مرتبه

یکشنبه ۱۲ نجی فیۋرال ۱۹۰۶ سنه ۱ محرم ۱۳۲۴ سنه (№5) نومر ۵

آزاد

سعادت: علم ومعرفت، اتحاد واتفاقدەدر.

غزتەنڭ بهاسی شهرده اویلرینه طابشررغه هم چیتکه پوچطه ایله کوندررگه

بر سنەلك	آلتی آیلق	اوچ آیلق	بر آیلق	برسی
٤ صوم	۲ صوم	۱ صوم	۵۰ تین	۳ تین

اعلان اوچون برنچی صحیفەده پیتیت حسابی ایلە سطرندن ۱۰ تین آخر صحیفەده ۵ تین آلونور.

مسلك خلافنده اولمافان مقاله ومکتوبلر درج ایدلور.

Адресъ: Казань. Номера „Сарай“, № 8, 9. редакція газеты „Азадъ“

تیلیفون نومری ۵۳۸

حلولیله مشرف بولندیغمز یاڭا یل، بارچه مسلمانلرغه مبارك بولسون!

قزان فیۋرال ۱۲

بوتون دنیانی عجبکه قالدرر اوچون مینیستر ۋیتتەنڭ بر مینیسترلر کابینیتی یاصیمن دیگان وعدەسی، شاید هر کمنڭ خاطرندەدر. بو وعده قیلغان اشن ۋیتته بولدردی. مینیسترلر کابینیتی آچلدی. چلینلری اتفاق برلەگنه اش یورته تورغان مینیسترلر بولغاچ، بو کابینیت دوام ایترگه تیوش ایدی. چنلابراق قاراساق بو کابینیتدەگی „اتفاقنڭ“ نیچك ایکانلگی بیك یخشی کوریلەدر.

کابینیت آچولغاچده چلینلری، قایسی آلغه، قایسی آرتقه کیتارگه توتوندی. یاق یاقغه تارالورغه توتوندیلر، کابینیتنڭ آچولوودن باشلاب هر تورلی بولنوشولر، آیریلشولر باش کوتاردی. ۋیتته اوزی آیرم آچق" ریاکسیەلا گیرینه" (قارشیلق یاغینه) قایتقانچیغه قدر، مینیسترلرنڭ تزگنون قای یاقغه تارتورغەده بلمادی.

نهایت «ۋیتته ـ دورناۋا» اسمنده بیك ماتور سایوز یاصالدی. و بو سایوز کوبدن توگل یاڭابرچلین، عدلیه مینیستری آکیمف ایلە تمام تولتورلدی. اعضالری کامللاندی. کابینیت مملکتنی "اوط هم قلچ" ایلە طنچلاندررغه بارقوتن صرف قیلدی.

قایسی بر مینیسترنڭ ایرکنچیلك طرفندن اویلاغان فکرلری تجربەلری بیك تیز طاراتلدی. حتی بو اش برنچه مینیسترنڭ کابینیتدن چغوینەده سبب بولدی.

عمومی پالیتیکه (سیاست) مسئلەرنده کابینیتکه محبت اونورته آلمغانلقلرن کورساتدیلر.

جیر اشلرن قاراوچی مینیستر کوتلیر ایلە، صاتو آلو اشلرن قاراوچی مینیستر تیمیریازیف‌نی خلق ایرکنچیلك طرفدارلری دیب بلگانلکدن، بتون روسیه خلقی آنلردن بر یخشیلق امید ایتەلر ایدی. امّا امیدلر بوشقه چقدی.

کوتلیرنڭ یاصاب بیرگان بیر مسئلەسی توغروسنداغی برنچی پرایکتی مقبول بولمادی. دورناۋا هم کامپانیاسی یاراتمادی. پرایکتنی «ریۋالوتسیوننی» (اختلاللی فتنه چغارا تورغان) ایتوب طابدیلر.

کوتلیر، برلرنی عادتدەگی بهاسینه ایرکسزلب آلوب خلقغه بیرونی تقدیم قیلغان ایدی. حتی ۋیتتەدە آنڭ یاقلی بولغان ایدی. آنڭ فکرنچه کیلەچك کونلردە بولوی احتمال توتولغان یر بولیوی حرکتلرن باصدرو وخلقنی طنچلاتوغه شول طریقغنه بار ایدی.

قزانده بو کونلرده کوتلیر هم تیمیریازیف‌نڭ خدمتدن چغولری حقنده تیلیغرام آلوندی. وصوڭغی کونده ینه یول اشلرن قاراوچی مینیستر نیمیشایف ایلە، مملکتنڭ پریخود راصحود دفترلرن قاراوچی مینیستر ۋیلاسوففنڭده اورنلرندن چغو خبرلری کیلدی.

ایندی حاضرده کوتوب تورامز.

قاچان ۋیتته، دورناۋا هم کامپانیالرینڭ، خدمتلرندن چغوی خبری کیلور؟

قاچان مملکتنڭ اوستندن عذابلر توشار؟

قاچان مملکت طنچلار؟

هم قاچان مملکت ایرکنلکنی قولغه آلوب آلدانودن قوتلور؟

فاس مسئلەسی.

یاوروپا وکیللرینڭ اسپانیەدەغی الجزیره قالاسینه جیولوب فاسدە یاسالاچاق ریفورمالار (اوزگارتولر) توغریسنده کیڭاشه باشلاغانلارینه ایندی ایکی آتنادن آرتدی.

فاس آفریقەنڭ تون یاغنەغی بر کچره‌کگنه مسلمان مملکتی. اول بورونغی آفریقەنڭ تون یاغینی بوتونلەی آلوب تورغان مشهور خلقنڭ آقتق چیت پادشاهلق قول آستینه کرمی قالغان کیسەگیدر. فاس تونس شیکللی اوك جزائر برلن کورشیدر. فرانسیه حکومتی کوبدن بیرلی فرانسیەنڭ کالونیەلرینی کوبەیتورگه طرشەدر ایدی. تونکین صوغشندن صوڭ فرانسوزلر آفریقەنڭ بیك کوب جیرلرینی آلدیلار، هم شول آراده اوق جزائرنڭ کورشیسی تونس‌نیده اوز قوللارینه کرتدیلر. حاضرده تونسده آنڭ اوزبکی حکم قلغان بولوب کورنسەده، اول فرانسوزلرنڭ کالونیەسی. تونسنی قولغه کرتکاچ ایندی فرانسیه جزائرنڭ قویاش باتوش یاغندەغی کورشیسینەده خواجه بولماقچی بولەدر.

فاسنڭ اچندەگی بوزقلقلارنی فرانسیه اوزینڭ کوبدنگی مرادینه ایرشو اوچون بر صلتاو ایتدی. فاسدەغی تورلی خلقلارنڭ کوبسی اسمی بوینچەغنه فاس سلطانینڭ قول آستنده بولوب کورنەدر هم بر برسینی تالاو وبترو برلن‌گنه مشغوللردر. بو سببدن فاس سلطانینه قایسی بر جیرلرگه قاراقلار باشلقلارینیده ولی ایتوب قویارغه توغری کیلگالی، مثلا اول مشهور قاراقلار باشلغی رئیس اللهنی ولی ایتوب قویدی.

بر وقت جزائرنی صاقلاو اوچون دیگان بولوب فرانسیه فاس تیراسینه شاقدای کوب عسکر کیلتروب قویدی.

شول اوق چاقده فرانسیەنڭ فاسدەغی وکیلی‌سان رەنه تایلاندیه فاس حکومتنی بر نیچه فرانسیه اوچون فائدەلی شرطلارنی ایکی آراده قویارغه راضی ایتدی. آنگلیه برلن فرانسیەنڭ دیلکاسسه آرقلی یاسالغان کیلشولری بوینچه فاسده بر نچی اورون فرانسیه‌نی بولوب قالاچاق ایدی. فرانسیەنڭ بورژوازیه حکومتی هم دیلکاسسه بیك زور بر اش اشلاگان کوك کورنه باشلاغانلار ایدی، امّا آلارغه بیك اوزاق قوانرغه توغری کیلمادی، چونکه دیلکاسسه اوزینڭ موندی زور سیاسی اش اشلاوینه قوانغانندن، گیرمانیەنڭ دنیاده بار ایکانینی اونتغان بولساده گیرمانیه آلای اونتلوب قالونی تلامادی هم فاس مسئلەسینه قاتشدی.

گیرمانیه فرانسیه شیکللی اوك اوزینڭ مالّارینی ساتورغه بازار بولسون اوچون کالونیەلرینی کوبایترگه ترشه هم شوڭار کوره فاسغه بیك خریصلك برلن قاراب توره. فاسنی اوزینه آلغان صورتده گیرمانیه محیط دیگزنده پورت آلور ایدی. حاضرده گیرمانیەننڭ آنده پورتی یوق، امّا اول پورت گیرمانیەگه بیك کیراك مونڭ اوستینه فاس بیك بای جیر، اوزی آق (سریدیزیمنی) دیگز بوینده، جزائر برلن‌ده کورشی.

دیلکاسسه آنگلیه برلن کیلشونی یاساب ماتاشقان چاقده گیرمانیه بولارغه بیك یخشیلاب بەررگه حاضرلاندی. جای کونی ایمپیراتور ۋیلهیلم فاسغه باروب قایتدی، موندن صوڭ گیرمانیەنڭ فاسدەغی وکیلی تاتنه نباح هم کانسەلر بیولوف فرانسیه‌نی فاسدن چغاررغه ترشه باشلادیلار. فاسده گیرمانیەنڭده زور سوداسی بولوغه تایانوب، بیولوف فرانسیەنڭ فاسده ریفورمالر یاسار اوچون توزگان پرایکتی فاس اشینه تعلق بولغان بار مملکتلرنڭ وکیللری طرفندن قارالوب چقسون، فرانسیه طرفندن‌غنه اشکه کرتلماسون دیدی.

دیلگاسسەنڭ بو توغریده گیرمانیه برلن سویلاشودن باش تارتوی، بو ایکی مملکتنی آزغنه سوغشدرمی قالدی. بو اشنی آڭا روۋیەنڭ قاتشوی هم دیلگاسسەنڭ خدمتدن چغوی‌غنه توزاتدی. هم ۱۰ نجی اییول ۱۹۰۵ نچی یلده گیرمانیه فرانسیه طرافندن کانفیرینتسییه (کیڭاش مجلسی) جیارغه راضی بولوب قول قویلدی. امّا بو کیلشوده فاسده پالیتسانی اوزگارتو، بانکا آچو شیکللی زور مسئلەلرنڭ کوبسینی حل قیلمی قالدردیلار. برنچی بالیتسا مسئلەسنده اوك گیرمانیه برلن فرانسیه وکیللری برسی برسی برلن کیلشه آلمادیلار. بو مسئلەنڭ بولای زوردن سانالووینه سبب، بو پالیتسا توزو دیب آتالسەده، فاسده بولاچاق پالیتسانڭ بزدەگیچه بولماوی فاسدەغی تورلی بوسوغشچان خلقلارنی سوغشدن توقتاتور اوچون هم بوتون مملکتنی تنچلاندرر اوچون توزولاچاك بر زور عسکر بولاچاق. هم آنڭ اوچون تورلی کریپوستلار، کازارمالار، تیمر هم باشقه تورلی یوللار یاسارغه، حتی بوتون حکومتنی اوزگارتورگه کیراك بولەدر. شوڭار کوره بو عسکرنی توزو هم آڭار باش بولو نیندی مملکت قولینه ألاکسه، شول مملکتنڭ فاسغه خواجه بولوینه هیچ شك یوق. بواشنی فرانسیەنڭ اوزینده آلاسی کیلە، امّا گیرمانیه پالیتسه توزو اوچون فاسنڭ تورلی جیرینی تورلی مملکتلرگه بیرونی تلاب فرانسیەنڭ بو تلاگینه قارش کیلە هم بولگان چاقده اوزینه محیط دیگزینڭ بویونی سوری.

اش بولای بارغانده بولارنڭ باشقه مسئلەلردەده کیلوشماولری بار، چونکه فرانسیەنڭده گیرمانیەنڭده بوتون فاسنی اوزینەگنه آلاسی کیلەدر. امّا گیرمانیەغه فاسنڭ آقچه اشلرینی، فرانسیەغه پالیتسا توزونی قالدرب، کیلشولریده احتمال.

گیرمانیه برلن فرانسیه آراسنده کیلشو بولماغان صورتدەده، آلار بربرسی برلن سوغشه باشلارلار دیب أیتوب بولمی، چونکه ۋیلهیلم اوزی هم گیرمانیەنڭ باشقه حکومت باشنده تورغوچیلاری بیك سوغشچان کورنسەلرده، فاس اوچون سوغش باشلانغان صورتده، گیرمانیەنڭ اچنده اختلال قوباچاغینی بیك یخشی بلەلر. اختلالدن بارلغی ساتسیال دیماکراتلارغنه فائدەلانورلر ایدی. ینه سوغش‌نڭ نی برلن بتاچاکینیده آلدان بلوب بولمی. شوڭار کوره گیرمانیەنڭ حاضرگی قورالّارینی شالتراتوب تورووینه اول شوغشماقچی بولە ایکان دیب قارارغه یارامی. یۋروپانڭ تنچلغی بیك چرگان تنچلق بولسەده موندی واق تویاك نرسه اوچون یۋروپاده سوغش باشلانماس. یۋروپا روسیه توگل، آنده حتی ۋیلهیلم شیکللی بورونغی زمان بهادرلارینەده خلق فکرینی رعایه قیلورغه توغری کیلەدر. شوڭار کوره بز اش سوغشغه کیتماس دیب اویلیمز. ایکی یاقنگده بورژوازیەسینه بر برسینی رعایه قیلورغه توغری کیلور. اگرده بو چاقدەغی کانفیرینسیەدن برده اش چقماسه گیرمانیەده، فرانسیەده انگلیزلر برلن فرانسوزلار آراسندەغی کیلشوگه چاقلی

بولغان حالگه قایتورلار.

ن. ژ.

پیتربورغه جیولغان اسلام وکیللرینه رخصت بیرلماو حقنده.

پادشاه‌نڭ ۱۷ نچی اوکتابرده بیرلگان مانیفیستی بوینچه روسیه‌نڭ حکومتی اوزـ گه‌ره‌چك بولوب مملکتده کانستیتوتسیه اعلان ایتلدی، شول سببلی خلق تورلو پاـ لیتیچسکی پارتیالرغه بولنوب هر قایوسی حکومت اداره‌لرون اوزنچه توزو نیتی بلان اوزلرینه کوبره‌ك ایش جیبو اوچون تورلو جمعیتلر یاسادیلر، گاسودارستوینی دوماده نی‌صورایاچاقلرن یازوب پروغراملر تاراتدیلر، دوماغه اوزلرندن ممکن قدر کوبراك چلینلر صایلاتو اوچون تورلو شهرلرده واعظلری خلق‌غه نطق‌لر سویلایلر، خلق‌نڭ حرکتی بویله بولغانده بعض ملتلر خصوصی جمعیت‌لر یاسادیلر، مثلا پوله‌کلر، لاطیش‌لر، استاراؤیرلرهم غیرلر، بعض‌لری پیتربورده جیولدی؛ بعض‌لری مسکاوده هم غیرشهرلرده، اهل اسلام روسیه‌ده ایڭ زور اینارودچسکی طائفه بولوب پارتیه‌لرنڭ وسایوزلرنڭ برسینه‌ده قاتشمایچه طوردیلر، اوزلرینه قایوسی فائده‌لوراك ایکانون بلو اوچون بعض پارتیه‌لرنڭ پروغراماسلرون اوزتل‌لرینه ترجمه قیلوب خلق‌غه تاراتدیلر، شول‌نیت‌بلان‌بعض پارتیالرنڭ جمعیت‌لرینه اوزلرندن وکیل‌لرده ییبردیلر، روسیه‌ده بولغان بارچه اهل اسلامنڭ حاجت‌لری بردای بولوب پارتیه‌لرغه قاتشو هم دوماغه صایلانو حقلرنده کیگاش اوچون اوزلرینه مخصوص برعمومی جمعیت یاسامق بولدیلر، بوکبی زورجمعیت‌نی (طنچلق وخوفسز بولو جهتندن) پیتربورده یاصاو مصلحت کورلدی، ۱۵نچی غینوارده پیتربورغه مملکت‌نڭ هر طرفندن صایلانوب‌کیلگان اسلام دیپوتاتلری جیولدی، مثلاقزاندن، آرینبوردن، تاشکنددن خوقنددن، قریمدن، کافکازدن‌هم‌غیر ولایتلردن. پادشاه‌نڭ اوکازی بوینچه مملکت‌نڭ بارچه خلقینه تله‌گانچه جمعیت‌لر یاساوغه رخصت بیرلسه‌ده-پیتربورده نیچه‌شهرلرنڭ چاقرملردن کیلگان مسلمان وکیل‌لرینه جیلورغه امر ایتلماگان، شول کونلرده بولغان تیلیگرام خبری بوینچه جیلوغه منع قیلو گراداچالنیك طرفندن بولوب حتی مسلمانلر توشکان نومرلرگه کوب پالیتسیه قویلغانی بلندی، بوخبرنی ایشتکاچ کوب شهرلرنڭ مسلمانلری شبه‌لنوب قزاندن هم پیتربوردن تیلیگرام بلان خبرلر سوراشا باشلدیلر، ۲۰ - ۳۰ میلیون مسلمان‌نڭ وکیللری گراداچالنیك طرفندن بولغان عادتدن طشقاری فرمان‌نی کوروب مینستر دورناۋادان جمعیت یاسار اوچون یازوبلان رخصت صوراغانلر، آندن‌ده رخصت بولماغاچ مینیسترغه‌اوزلری بارغانلر، لکن قبول ایتمه‌گان،ایکنچی کوننی مینیستر برکشی یبروب «فلان کونگه کیلسونلر» دیو اوزی چاقرتقان، لکن آنلده جمعیت یاسارغه رسما رخصت بیرمگان، مسلمانلرنی بر نیچه ماقتاب - « یخشی طوراسز ، طنچ طورگز ، سزنڭ صوراغان نرسه‌لرگز بارده بیرلور» دیو ایتکه‌لب چغارغان، بواشلرگه روسیه‌نڭ تاریخی حال‌لرون، حاضرگی کیفیتن هم مسلمانلرنڭ پادشاه‌غه نچوك اطاعت قلولرن برنچه آنگلاغان کشی البته بیك عجبله‌نور، مینیستر دورناوا پتربورغه جیولغان مسلمانـ لرنی بلکه برچیرمش یاکه سامایر طائفه‌لرینڭ دیپوتاتلری دیب فرض قیلغاندر، بلکه روسیه‌نڭ اوتکان هم حاضرگی حالـ لرندن آرتوق خبری یوقدر، آلای بولماـ غانده اول قدر التفاتسزلق ممکن توگل، مسلمانلرنڭ بوخصوصده بیك خاطرلری قالوب کوڭللری توشدی، پیتربورغه جیولودن مقصود روسیه‌نڭ حکومتن آلشدرو، یاکه آندن باش تارتو هم قارشولق قیلو توگل، بلکه اوز حاجت‌لرون تیکشروب دوماغه اوزلرندن وکیل‌لر صایلاوحقنده‌غنه مصلحت ایتشودر، دخی بوفتنه زمانلرنده مسلمانلرنڭ هیچ بر فتنه‌گه قاتشمایچه حاجت‌لرون حکومت‌دن طنچ‌لق‌بلان‌گنه صوراو اوچون بربرسی بلان کیگاش ایتشولری‌در، عجب نی سببلی دورناۋانڭ کوزینه صارقلر بوری بولوب کورنگاندر،وکافکازپولشه فتنه‌لرندن قورقوب کوزلری زورایغان بولسه کراك، (у страха глаза велика) مسلمانلر (خصوصا روسیه اورتاسنده‌غی گوـ بیرنالرده) روسیه دولتنده نیچه یوزیل‌لر طوروب هیچ بروقتده حکومت‌که قارشولق هم روسیه خلقینه دشمانلق قیلغانلری یوق، روسلر بلان بیك تاتو طورالر، فتنه چغارب باش تارتقانلری یوق، حتی روس خلقینڭ اوزآرالرنده چقغان فتنه‌لرگه‌ده هیچ برزمان قاتشمادیلر، مملکت‌نڭ طنچلغی بتوب تمام قوتسز بولغان زمانلرنده‌روسیه‌دن آیرلوب غیر مملکت‌لرگه قوشلونی یاکه اوزلرینه مخصوص برمملکت توزونی هیچ اویلاغانلری یوق، بوزمانده‌ده هیچ بر زاباستوفکالرغه، ریۋالوتسیه‌حرکتلرینه‌قاتشوب برپالیتیچسکی صالداتنی‌ده رنجوتکانلری یوق، مسلمانلرنڭ طبیعتی طنچ وتاتوطورونی یاراتا. روس خلقندن هم حکومت طرفندن جبروقسانلق بولماغانده هیچ بر زمان فتنه چغاراچاقلر توگل، بونی حکومت هم روسیه‌نڭ کوب خلقی نیچه عصرلردن‌بیرلو تجربه بلن تمام صناغانلردر، مسلمانلرنی صاقلاو اوچون هم آلاردن صاقلانو اوچون حکومت هیچ برراسخوت ومشقت کوتارگانی یوق.

مسلمانلرنڭ مملکت‌که کورساتکان خدمتلری حقنده روسیه‌نڭ تاریخنده کوب خبرلر تابلور، مثلا ۱۵۶۸-۱۶۱۳ نچی یل‌لرده بولغان (смутное время) الوغ فتنه‌وقتلرنده مملکت‌نڭ قوتی بتوب بتونلای طوزو درجه‌سینه یتکان، مسلمانلر اول وقتده‌ده مملکت‌نی طنچلاندروب توزه[...] تورگه طرشوب یورگانلر، برنچی اژدیمیتری گ[...] روسیه‌نڭ کوب خلقی قوشلغانده‌ده مسلمانلر هیچ آوشماغانلر، ۱۶۱۰ - ۱۶۱۳ نچی یل‌لرد[...] روسیه‌ده‌زور فتنه‌لر کوتارلوب بتونلای پادشا[...] بولمای طورغان (Междуцарствіе) آنده هم مسلمانلر هیچ برقوزغالماغانلر[...] ۱۶۱۳ نچی یلده رومانف‌لر نسلندن[...] برنچی پادشاه میخایل فیدرویچ نی سایلاغان[...] مسلمانلرنڭ‌ده وکیل‌لری بولوب پادشاه[...] آلورغه کوستراماداغی ایپاتیفسکی ماناستیرغه‌د[...] بارغانلر، ۱۶۶۸ - ۱۶۷۵ نچی یل‌لرده دون[...] ایدل، جایق صولری بوینده مشهور استینك[...] رازین فتنه‌لری کوتارلوب حکومت‌که زور[...] مشقتلر بولغان بتون‌روسیه‌کرستیانلری‌کوتارلوب[...] مملکت‌گه زور خوف بولغان شون[...] مسلمانلردن هیچ قاتشوچی بولماغان، اگرد[...] شول ولایتلرده‌گی مسلمانلر قاتشسه حکومت[...] نڭ بو فتنه‌نی باصوب رازین‌نی یکوو[...] احتمالی یوق ایکان. ۱۷۵۶ نچی یل‌ده‌استرخا[...] ولایتلرنده روس خلقی آراسنده زور غاوغ[...] کوتارلگان، پادشا (پیطر 1) روسلر[...] یاڭا دین‌گه کرتوب روس قزلرون بار[...] نیمس‌لرگه بیره ایمش دیب خبرلر تارالغ[...] زور فتنه‌لر کوتارلگان، مسلمانلر هم[...] قاتشماغانلر، ۱۷۵۸ نچی یلده شویدلر بلا[...] صوغش بولوب شونڭ راسخوتینه صالنغ[...] نالوك‌نی تولاماس اوچون هم صوغش‌قه کش[...] یبارماس اوچون دون صوی بوینده ز[...] فتنه‌لر کوتارلوب قزاقلر « بولاۋین » اسم[...] باشلق‌لری برلان ایدل بوینده کوب‌شهرلر[...] تالاغانلر، مثلا ساراتاونی، سارچینی[...] کامیشین‌نی هم غیرلرنی، شول فتنه‌لرگه[...] مسلمانلر قاتشماغانلر، ۱۷۷۱ - ۱۷۷۵ [...] یل‌لرده مشهور پوگاچوف‌فتنه‌لری کوتارلوب[...] کوب اورنلرده حکومت عسکری یکلگا[...]

متفرقه

صود (حکم) نیندای بولورغه تییوش؟

صود خلق‌نڭ اوز آراسنداغی تارتشولرون تیکشروب، عیب وگناه‌لرینه حکم قیلو اوچون توزلگان‌در. کشیلر نه‌چاقلی یخشی واخلاقلی بولسه‌لرده، آلار آراسنده هرقایچان بربرسون بلوب یتکرماوچیلك هم آڭلاماوچیلق بولووی بیك احتمالدر. هرایکی طرف اوزن حق وگناه‌سز دیب حساب ایتسه‌ده، لکن حقلق قایسی بولسه‌ده برگنه طرفده بولورغه تییوش. عیب‌لی وگناه‌لی ئش ئشله‌مگان ایکی کشی آراسنده بولغان بر برسون آڭلاماوچیلق همده اتفاقسزلق ئشلری گراژدانسکی ئشلر دیب آطالنالر مثلا میراث، مال بولوشو نزاغ‌لری، شرط نامه (دوگاۋار) لر بوینچه چقغان تورلی تورلی اتفاقسزلق، (مثلا یالللاو، قرض آلو، صاتوب آلوهم صاتو وباشقه موڭغار اوخشاشلی ئشلر بولار همه‌سیده گراژدانسکی ئشکه کره‌لر. موندای ئشلرنی گراژدانسکی صودلر قاراب، حکم قیلالر. گراژدانسکی صود جزا قیلمای: اول فقط تزوب قویادر. مثلا شوندای نرسه‌نی ایاسینه قایتارتوب بیرورگه، شوندای شوندای صومانی توله‌ترگه، تگینی ئشلرگه، بونی ئشله‌مسکه، کشیگه قیلغان ضررنی اوستینه یوکله‌ترگه.

اوگالاۋنای (باش ئش حکم) صود خلقنڭ عیب وگناه‌لرنی قاراب، عیب‌لرینه کوره‌تورلی تورلی جزالر صالا، مثلا اوغرلاۋ، خیانت، تالاو، وکشی اوترو بولار بارچه‌ سیده اوگالاۋنای عیبلر. بوعیبلر فقط جفا چیککان مثلا اوترلگان، تالانغان کشیلرگه‌ گنه ضررلی بولمایچی بلکی بوتون جماعت (خلق) که ضررلیدر. صود، کره‌ك گراژدانسکی وکیره‌ك اوگالاۋنایی عدل همده هر ایکی طرفقه تیگز قاری تورغان بولورغه تییوشلی. کریپاستنای پراۋا (کریستیانلرنڭ جبرگه برکتلوب، آلپاوت وغیرلرگه قل بولوب تورغان) زماننده یورتلگان صودلر عدالتسزلك همده برطرفنی یاقلاوچیلق ایله بیك مشهور ایدیلر. خلق‌نڭ بومقالی یوقغه ایتلمگان: « کوچلی ایله کوره‌شمه، بای ایله صودلاشمه. » ایسکی حاکم‌لرمز رشوت (ۆزیانکه) آلوچیلق ایله بیك مشهور ایدیلر، بوله‌گی بولمغان کشی حاکم‌نڭ‌قاطینه‌ده بارا آلمادی. کم رشوتنی کوب بیرسه، شول کشی ئشنی اوتادر ایدی. البته ترتیبلر بولای بولغاچ، فقیر اوزون ایڭ بختسز دیب بله‌در ایدی. چونکه بایلر، حاکم‌نڭ بولوشلقی سببلی فقیرنی اوزلری تله‌گانچه قسالر ایدی. درست حاکم اوچون زاکون هر نرسه‌دانده اوستون بولورغه تییوش. حاکم قارشوسنده فقیرمی، بایمی، آتاقلی‌می، آتاقسزمی کشی توره، اول بولارنڭ آیرمالرینه قارامی فقط زاکون قوشقانچاغنه ئش ئشلرگه تییوش، ۱۸۶٤ نچی یلده ایمپیراتور ایکنچی آلیکساندر چغارغان یاڭی صودلر نیز زمانن؛ ایرکنلنمش خلقغه درستلك هم حقلق ایله خدمت ایته‌رگه تله‌وچی عدل ویخشی کشیلر ایله تولدیلر.

خلق‌نڭ حر متلولکی، عمری هم مالی ایله، هیچ جزاسز وجوابسز، تله‌سه‌نی ئشلرگه عادتلنگان خواجه افندیلرگنه بوصودلارغه راضی بولمادیلر. چونکه کیچه‌گی کوننیگنه قل بولغان کشی هم آنڭ خواجه‌سی بو کون عدل حاکم قارشوسنده برابر بولدیلر همده حاکم چاقرغانده‌ده ایکسینه‌ده: «سز» دیب اندآشوب، آلارنی‌تیگزکوردی. صود گلاصنی هم پوبلیچنای بولورغه‌تیوشلی. بولارحاضرگی صودنڭ ایڭ‌الوغ صفتلریدر. بولارزاکوننی یاقترتا تورغان‌نرسه‌لر. قارانغیلقده پاکسزلك وتورلی نچارلق‌لر بولغان شیکللی، گلاصنی هم پوبلیچنای بولماغان صودده، الله نیندای استینا آرتینا قاچقان محکمه‌گه ایلانوب، اول استینا آرتنده قاره یالغان، جوابسز خواجه بولوچیلق ه[...] اوغرلاشولر پادشاهلق قیلالر.

بزنڭ اوّلگی‌صودلرمز شولای‌بولدیل[...] بو صود « گلاصنی» (طاوشلی) دیب ای[...] همه نرسه یاشرنسزلك ایله آچق أشله‌نگ[...] ایچون. «پوبلیچنای» (خلق‌لی) دیب‌این[...] هر تله‌گان کشی، صودقه کره‌آلب، اوز[...] کیلشلی توتسا، اش تیکشرگانده وقاراغ[...] صود محکمه‌سنده اوترآلغان ایچون. ص[...] قاراولرون غازیتلرگه باصدروده‌پوبلیچن[...] دیگان سوز کوك کره‌در. شولای ایتو[...] صودنی جماعت (خلق) هم باصمه طرفن[...] قاراوچیلق طابلادر. بو قاراو حاك[...] لرگه یالغان یولغه کرورگه اخت[...] قویمایدر.

دخیده یخشی‌صودنڭ‌الوغ‌صفتلرندن‌بر[...] خلقنڭ صود اشینه قاطشا آلوویدر.

خلق قاطشوی دیب، صودغه پریسار[...] زاسیداتل‌لرنڭ (آنط ایتکان اعضالرن[...] قاطشوونی ئه‌یته. هر بالغ (مثلا یاشی۲۵ [...] یاکه آرتغراق بولغان) تن هم ع[...] جهتندن سلامت (تلسز، صاڭغراو یا[...] عقلدن صاشقان بولماغانده) نچار[...] اشله‌ب صودغه الکمه‌گان‌کشی پریسار[...] زاسیداتل بولا آلادر. بزنڭ روسی[...]

قزان مسلمانلری شول وقتلی حکومت طرفندن بولشوب زور خدمت کورساتکانلر، ۱۸۱۲ نچی یلده مملکتکه فرانسوز عسکری کروب مملکت بتونلای هلاکتلککه کیله بازغان شول وقتده مسلمانلردن زور عسکر جییلوب فرانسوز ایمپیراطوری ناپالیونغه قارشوطورغانلر، معلوم پولشه فتنه‌لری کوتارلگانده مسلمانلر همان طنچ طوروب صالداتلری عسکر آراسنده خیانتسز خدمت ایتوب طوردیلر، روسیه بلان ترکلر آراسنده کوب مرتبه صوغش بولوب، کافکازده ٦٥ یللر صوغشوب، آزیه‌ده نیچه مسلمان دولتلری صوغش بلان آلنوب هیچ برسنده مسلمانلر فتنه کوتارمادیلر هم صالداتلری هیچ خیانتسز خدمت کورساتدیلر، گرچه بولار هر قایوسی دین قردشلری بولسه‌ده، دخی یاپون صوغشنك یوزملك چاماسنده اسلام عسکری بولوب آلاردن آرتوق طرشوب خدمت ایتکان ملت کورلمادی، مسلمان صالداتلرون، آفیتسیرلرن ماقتاب هر دائم غزیته‌لرده یازوب طوردیلر، اهل اسلامنك بو کیفیتده اطاعت قیلوب نیچه یوز یللردن بیرلو کورساتکان خدمتلری اوچون حکومت طرفندن کوب تشکرلر لازمدر، استینکا رازین بلان پوگاچوف فتنه‌لرنده ایمین قالغان آلپاوتلرنك نسللری مسلمانلرغه تشکر ایتوگه بورچلیدر.

ع. آ.

ای مسلمان یوقلاماغل
آچقل ایندی کوزکی
آغزین آچقان آژدهالر
یوطماسونلر اوزکی
کوبمو یللر صوردی دوستم
آچ سولوکلر قانیکی
قانك ایل طویماس آنلر
آلاچقلر جانیکی
آگفه کیلگل ای مسلمان
سیزسه تیزرهك خطاکی
علم ایتکل اماکی
زنهار ایتمه آتاکی
هنر، علم، معرفتله
نورلی قیلغل میکی
اسارتنی اوزه‌چك اول
یخشی ایده‌چك صیکی
هنر، علم، چراغیله
یافطی ایتکل یولوکی
اوز اوزیکنی قوطقاررغه
دخی اوگره‌ت قولیکی
جهالتکه بیرمه‌گل باش
هلاك ایده‌ر اوزیکی
دنیاده هم آخرتده
قاره قیلور یوزیکی
معرفتنك ضیاسیله
ئه‌یله آچیق اویوکی
شولچاغنده آچ بوریلر
اولچامسلر بویوکی
علم ایتکل یوالدشکی
یخشی ایدر اول حالکی
کوب ایده‌چك دولتکی،
بایلقکی، مالکی
بیك یوقاری درجه‌گه
بکگزه‌چك اوزکی
آنگلیزنك سوزی کبك
ایده‌چك هم سوزکی

هادی.

داخلی خبرلر.

•• پیتربور غزیته‌سی‌نك خبری بوینچه ژونترینني مینستر قاراونده‌بولغان زورراق چیناونیکلرنك کوبسی آتستافکاغه چغالر، ایمش، بولارنك چغووینه سبب مینیستر دورناوانك آستنده خدمت ایتو ممکن بولماغانلقدر دیب کوکلگه کیله، چونکه غزیته‌لرنك خبری بوینچه آنك حرکتلرندن مملکتنك کوب خلق راضی توگل ایمش، حتی نیچه یوز یللردن بیرلو طنچ وتاتو طورغان مسلمانلرنی‌ده آتستافکاغه چغاروب تاشلادی دیو ایتورگه ممکن.

•• پیتربور غزیته‌سی‌نك خبری بوینچه بوصوك وقتلرده آریستاوایت (توقیف) ایتلگان کشیلرنك حسابی قرق ملکدن آرتغراق ایمش، نیتداین کشیلر یوقدر ایندی بو خلقنك اچنده! — ایرلر، خاتونلر، بالالر، قارتلر، یاشلر، بایلر، فقیرلر، ایرکنلك استاوچی اوقوغان کشی‌لر، حقلرون صوراوچی رابوچیلر، یر صوراوچی کریستیانلر، هم غیرلر.

•• بو کونلرده ترقی طرفداری بولغان بعض چلینلری چغوسبلی مینیسترلر ساوِیتنك ریباکسیه (کیری فکر) قوتلنگانلگی پتربورغده طورلر آراسنده سویلانمکدر.

•• بوصوگغی کونلرده چاستنی بیبلوتیکه‌لرنی (کتبخانه‌لرنی) تنتیلر. «مالادایا راسسیا» «ژوپیل» «رادیقال» کبی یابلغان غزته وژورناللرنی جیالار.

غرادا ناچالنیك، بونداي غزته‌لرنی کتبخانه‌ده توتماسقه قوشادر. اگر پالیتسه تنتوگان چاقده شوندای ممنوع غزیتلر چقسه کتبخانه ایه‌لرینك عیبکه قالاچاغن اعلان ایته‌در.

•• داخلیه ناظری‌نك ایبداشی کناز اوروسف‌نك خدمتدن چغاچاغینی «بیرژاوای ؤیدمست» غزته‌سی یازادر.

•• مالا روسیه محرره‌لرندن مشهوره آ. روسوؤینك کتابلری جمله‌سندن، «دونسکوی ریچ» نشر ایتکان «ایرکن یاقلرده بولغان آول خلقی» اسملی کتابنك اونوز ملك نسخه‌سی پتربورغ ناچالستواسی طرفندن جیدرلوب آلونغان.

•• ۱۷ نچی اوکتابر مانیفستی برلن اعلان قیلنغان حریتلر توغروسنده تیزلکلی یاکا زاکونلر اشلرگه مینیسترلر ساویتی قرار بیرگان. بر نچی مرتبه‌ده حریت شخصیه توغریسنداغی زاکون قویلغان هر نه عصودارستوینني دوماغه قدر یاکا زاکونلرنك اجرا قیلنوی گمان قیلنه‌در.

•• مسکاودن سیبرنی تنچلاندرو اوچون پولمیت پویزدی یبارلگان دیلر.

«اچده‌کی» دشمانلر برلن صوغش همان بار.

•• ٤ نچی فیبرالدپیتر بورغدن چیت مملکتکه بر ؤاغون آلتون یبارلگان.

•• طورراق باشلقلار آراسنده مینیستر دورناوا برلن کانستیتوتسیه برگه صیة آلماسلار دیگان فکرلر بار ایمش. دورناوا نیز خدمتندن چغاچاق ایمش. حتی بر آطنه‌دن آرتقغه قالماس دیگان سوزده بار.

درستمی ایکان؟

•• دوباسوف خدمتدن چغه ایمش دیگان سوز درست. مشهور آدمیرال اشلرینی اوتکاروب بیره، مسکاو بو اشکه نیچك شادلانورغه بلمی: چونکه آنلر بو یاراتماغان گینیرال گوبیرناتوردن قورقالار.

•• پادشاهلق ساؤیتینك زاسیدانیه‌سنده غراف ؤیتته پریدسیداتیللگنده، پادشاهلقنك آقچه اشلرینی اوزگارتو قارالدی.

بو اوزگارتو پادشاهلق بانکاسندن باشلاب قازنانك بارکریدیتنی محکمه‌لرینه یته‌چك.

•• ۱۵ نچی مارتغه بار زور قالالارده‌غی قازاقلار اویلرینه قایتاروب یبارلاچاك دیگان سوزلر بار. دون عسکری‌نك اوبلاستنده خدمتکه ایر کشی یتاما گانلکدن آچیلق باشلانغان. قازاق خاتونلاری ایرلری قایتسون دیب پراشینیه بیرگانلر. بیك کوب اویازنی قالالارده قازاقلار بیك آچولانغانلارینی کورسه‌ته‌لر. قازاقلار کیتارلر، امّا آلار اورنینه کم قالور؟

حکومتنك خدمتینه دراغونلار هم آتلی پالیسیسکیلر قالورلار. باری بر بولارنگده

حاضر پریسارژنای زاسیداتیل بولور ایچون چیکلاولر (قسولر) بار یعنی بر مقدار مال ایاسی بولو تیوش.

شولای ایتوب، فقیرلر ألوغ لوازم، پریسارژنای بولو حقوقندن دفع قیلنالر. بو عدالتسزلکدر. چونکه فقیرکشی بای شیکللوك اشنی آیرا آلادر. خصوصا فقیرگه حکم ایتکانده گراژدانسکی اشلرده پریسارژنیلرنك صودی یورتلمای، اول صود فقط اوگالاونای اشلرنیگنه قاریدر. پریسارژنیلر وجدان هم آدمچیلك ایله حکم قیلالر.

اگر بر اونك نرسه اوغرلاوی بیك اچلق یاکه احتیاج‌لق سببلی اولغانلقی بلنسه، اول وقتده پریسارژنیلر بوکشینی قوتقارا آلالر.

پریسارژنیلر صودی خلق ایچون عادتدن طش قیمتلیدر. کاروننای حاکملر یعنی همیشه خدمتده توروچیلر هر کوننی، هر بلنی بر تورلی اش تیکشره تیکشره، اخرنك شول چاقلی اشکه عادتلنوب کیته‌لرکه حتی ماشینه‌غه ایله‌نه‌لر. یارتی آیدن یاکه آی صایون آلماشوب تورا تورغان پریسارژنیلر اشکه تریلك ترتوب، اشنی وجدان ایله یورته‌لر. همیشه‌خدمتده‌توروچی حاکملرنی خلق اوزی صایلاب قویا تورغان بولغانده، بوده بیك فائده‌لی‌در. اوّلده زیمسکی صابرانیه‌لر هم شهر دومالری ۱۸٦٤ نچی یلنك صود نظامنامه‌لری بوینچه کچکنه اوگالاؤنای هم گراژدانسکی اشلر قاراو ایچون میراؤای صودیالر (صلحفه کیتره تورغان حاکملر) صایلیلر ایدی.

بومیراؤای‌صودیالر کوب‌وقت زاکون‌فنلرون اوقمغان کشیلردان بولسه‌لرده، آلار اوز اوستلرینه صالنغان اشنی باشلی آلمادیلر دیب هیچ کم ایته آلماس‌مونك صوگنده صود تیزبورتله تورغان بولورغه‌تیوش. بر نچه آی اوتر ورلقغنه عیبلی اش اشله‌گان کشیلرده، بزنك تورمه‌لرده صود کوتب، بریل‌حتی آرتغراقده یاتالر. صود تیز بولسون ایچون محکمه‌لرنی کوبایتورگه کراك چونکه حاضر بزده محکمه‌لر اش ایله کوملگانلر آنك صوگنده‌زاکون ایله تزورگه کراك ایدی. هیچ کم معلوم وقتدان آرتق مثلا ۱-۲ آیدان آرتق صود کوتب تورمه‌ده یاتماسون ایدی. آنك صوگنده صود آرزان بولسون ایدی حصوصا بو گراژدانسکی أشلر ایچون بیك کیراك چونکه گراژدانسکی أشلرده صودیبنای پریستوفلرغه، آدؤاکاتلرغه تورلی تورلی پوشلینه‌لر کوب تولهرگه توغری کیله‌در. کوب وقت، أش درست بولسه ده، فقیرگنه کشیگه اش باشندوق حالندان کیلماسلك کوب آقچه توله-

رگه توغری کیله‌در. فقیرلرگه صودنك میسر بولوچیلقن جیگله یتوایچون، تورلی مملکتلی تورلیچه تدبیرلر قله‌لر، مثلاپوشلینه آلمایلر. لکن بونگده فائده‌سی آز چونکه فقیرنك حالن بو بوتوننای جیگله یتالمای. ایك یخشی صود بوش صوددر. مملکت صودنی ألوغ لوازملرینك برسندان حساب قلوب، آکفار آقچه‌قزغانماسقه تیوشلیدر. اگر صود آقچه‌لی بولسه، بوتاغیده بایلر ایچونکه فائده‌لیدر.

حاضر ایندی، بزده‌گی صودلرنی قارایق آلار نیندایدر.

۱۸٦٤ نچی یل‌نك صودیبنای اوستافلری بوینچه بولغان بزنك ایسکی صودلر مزبترلوب، آلار اورنینه یاکفی صودیبنای محکمه‌لر تزولدی صودنك بو اوزگارتلوی بیك کیك هم یخشی بولدی همك یاکفی زاکونلرنی هرکم ماقتادی. لکن تیزکوندن بوصودلر شبه وشیککه آلندیلر چونکه پالیتسه هم چیناونیکلرنك فهم‌لری سببلی یاکفی صودنك حقوقلری کیسله باشلادیلر. پریسارژنیلر صودینه تورلی‌تورلی چیکلولر کرته باشله‌دیلر. آلارنك قارمقدان قایو برأشلر چغارلدی مثلاسیاسی أشلر (یعنی مالکت‌عیبلری حقنده‌غی أشلر). آنك‌صوگنده پریسارژنای زاسیداتیل بولوچیلق حقوقلرینك شرطلری ضور ایتلندیلر. ۱۸۸۹ نچی یلده

خلقنك اوزندان صابلانوب قویله تورغان میراؤای صودیالر روسیه‌نك هربیرنده‌دیرلك بترلدیلر همك آلار اورنینه شهر حاکملرن (گارادسکای‌صودیالر) زیمسکی ناچالنیکلرنی هم آکروژنای‌صودنك اویازدنای چلینلرون تعیین قیله‌باشله‌دیلر. زیمسکی ناچالنیکلر قویو ایك نچار أش بولوب چقدی. آلارنی مینستر ؤنوترینیخ دیل (امور داخلیه‌وزیری) قویا همك آلارنك قولینه تورلی تورلی باشچیلق بیرلگان: مثلا آلار حاکملرده، بیور قچیلرده کریستیان خلقینك آپیکونلریده (کریستیان قائمسون قایغرتوچیلر). زیمسکی ناچالنیکلر توب‌توغری کریستانلرنی قسوب آزه‌رلاب تورو ایچون‌قویلغانلر. آلار اوزلری‌هیچ جوابقه قالمیچی، کریستیانلرغه آلتی صومغه‌قدر أشطراف هم ۳۰ کونگه قدر یابدروجزاسون بیره‌له‌لر؛ آول‌هم‌ؤ واصت‌محکمه‌لرینك‌خدمتکارلون ۷ کونگه‌قدر یابدرو ایله یاکه ۵ صومغه‌قدر أشطراف ایله‌جزالی آلالر. زیمسکی ناچالنیکلرنك نسبتی کریستیانلرغه‌دشمانچیلقلیدر هم کوب اورنلرده آلار اوزلرینك پالیتسیسکی اشلری ایله خلقغه اوزلرون دشمان ایتدره‌لر. آلار زماننده چبق ایله صوقدرو جزاسی کوچایدی آلارنك حکم‌لری‌خلق‌نك راضی‌سزلقن‌طودردی

آخری وار

قازاقلارنقی شیکللی قامچیلاری بار.

•• اومسکیدن. بو صوڭغی ٥ کون آراسنده ۳۰۰ کشی یابولدی. بولار آراسنده استودینتلر هم ٥ نچی ٦ نچی کلاسنڭ گیمنازیستلاریده بار. «استیپنوی کرای» غزیته سینڭ ریداکتوری زینبدانفه اولترلدی. بیك کوب بیلگولیره‌ك کشیلر قالادن قوولدیلر. میراۋای سودیا ماروزوف هم باش آکسیز قاراوچی قاچوب اولگرگانلر.

•• روستوف - دون. دوماغه سایلاو اوچون یازلو بیك آفرون. بار کوبدنگی اشلر خلقنی بیك قورقتقانلر. «موندن بر ریاراماس اش چقماسون تاغی، یازلورسڭ، شونداوق سیگا: ایده چاستقه دیسه‌لر، دیب هم موکار اوخشاغان سوزلرنی ایتوچیلر بیك کوب. قالااوپراۋاسی خلقغه آلارنڭ سایلاو حقلرینی آڭلاتور اوچون بر نرسه اشله‌مگان.

روستوف شیکللی زور قالالارده اش بولای بولغاچ کچکنه جیرلرده نی بولماس؟

روسیه‌نڭ باشقه اورنلرندنده خلقنڭ سایلاوغه قاتشوغه قورقغانلغندن خبرلر کیله‌لر، مثلا سیرپیس قالاسندن یازه‌لر: صایلاوغه، اونداو بیك نچار اوتدی. آریستلر بیك کوب بولغانغه کوره هیچ کم بر بوسینه اشانمی. هر جیرده برر توزاق کوره‌لر.

نیکولایفدن یازالر: خلق بیك قورقغان، سایلاوغه آریستدن قورقوب یازلمیلر.

خارجی خبر

••قطای حکومتی‌نڭ گرمانیه زاودلرینه بر ملیون ملطق هم بر یوز پوشکی اشلرگه بیرگانلگنی قالیفورسکی دار الفنونینڭ پرافیسوری (فرایر) راستلیدر.

اطراف خبرلری.

اوقتوچیلر هم استراژنیك لر.

گازیته لرنڭ خبری بوینچه بو صوڭ زمانلرده پالیتیچسکی اشلرحقنده کوب اویازدلرده نارودنی اوچیتللرنی توشرگانلر دیب ایشتلا، مثلا چیستای اویازنده ۱۷ اوچیتل نی توشروب، بعض‌لرون حتی تورمه‌گاده یاپقانلر ایمش، بولار حکومت اشلری حقنده کرستیانلر بلان سویلاشوب آلارغه اشلرنڭ کیفیتن آڭلاتقان بولسه‌لر کیره‌ك، چونکه آلارغه بو خصوصده کرستیانلر بلان هیچ برسوز سویلاشرگه قوشلماغان ایمش، حتی اوزلرینه‌ده بعض بر گازیته‌لرنی اوقورغه منع قیلنغان دیب بازدیلر، فلان گازیته‌لرنی اوز آقچه‌لرینه‌ده آلماسونلر دیو فرمانلر بولغان ایمش.

اوچیلشنی ساویت‌لرده چلین‌لر بارده آلپاوتلر، زیمسکی نچالنیك‌لر، آلارکرستیان آراسنده بولغان هرتورلو واق خبرلرگه قولاق سالوب طورالر. پوپلار، استارشینالر، پیسرلر، استاراسته‌لر بلان آرالاری توزوك بولماغان اوچیتل‌لر کوبسی اورنلرندن توشوب بتدیلر، چونکه حاضرده‌آول‌یرنده آلرنی توشروگه‌نلاوچیلرنی آلپاونلرغه‌هم‌زیمسکی نچالنیك‌لرگه‌گنه باروب آلا کیلر ایمش - کریستیانلارنی قوتورتا، گازیته‌لردن خبرلر سویلای دیب. بوصوغش‌ده یاپونلر سبق بیرگاچ - خلق‌نی اوقتورغه کیره‌ك دیبو بیك سویلای باشلادیلار، گازیته‌لرده‌ده کوب یازلدی، حتی هر کم‌نی مجبورا اوقتماق بولدیلار، حاضرده اویازدلرده آلپاوتلرنی کریستیانلردن ساقلاو اوچون بیك کوب استراژنیك‌لر قویلغان. بعض‌سی آتلی، بعض‌لری جیاولی، بولارنڭ هر قایوسینه ملطق‌لر بیرلگان، آولده برار جمعیت فلان بولا باشلاسه شونی طوزدرورغه - اونار - اون بیشر استراژنیکلر جیلوب کیله‌لر ایمش.

قزان خبرلری.

•• قزان مسلمانلرینڭ روسلرغه قاراغانده اوقو یازو بلوچیسی کوبره‌ك. زیمسکی اوپراۋانڭ قزان گوبیرناسنده‌غی خلق معارفن تفتیش قلوب چغارغان رساله‌سنده مسلمان مکتبلری حقنده بیك قزق خبرلر بار. بوتون گوبیرناده روس مکتبلری ۱۵٦۸، — مسلمان مکتبلری ۷۵۰، اوقوچیلر روسلرنڭ ابتدائی مکتبلرنده باری ۷۰،٦۲۰ کشی، مسلمان مکتبلرنده ٤٦،۸۳۱ کشی. عموما، رساله‌نی چغارغان کشی ایته: " روسیه‌نڭ توب خلقینه قاراغانده مسلمان آراسنده اوقی ویازا بلوچیلك کوب آرتق. روس خلقنڭ آراسنده اوقی ویازا بلموچیلك‌نڭ پراتسینتی همیشه اوّلگیچه بیك ظور الی.

•• قزانسکی اوچیبنای آکروك پوپیچیتلینڭ معارف مینیسترندان آلغان خبری بوینچه روسنڭ ایسکی دینده‌گیلر هم باشقه مذهبده‌گلرینڭ (Старообрядцы и сектанты). بو مینیسترستۋانڭ محکمه‌لرنده خدمت ایتوحقلری باشقه خدمت ایتوچیلرنڭ حقلری ایله برابردر.

•• کاریاکین دوماغه قارشی کیتدی، ب. س. ماناسیین‌نی حقسزلق ایله اوپراۋاغه چلین ایتوب صایلاغان ایچون. آنڭ سوزینه قاراغانده، دومانی گارادسکوی گالاۋا (شهر باشلقی) صاناشدرغان. کاریاکین‌نڭ اعتراضینه فقط بر خورۋات‌قنه بولوشقان.

گلاصنی آلکین کاریاکین‌نڭ بو طمع وامیدلرون «أشسزلکلی»، اعتراض فورمه (رسمیه) سینه قاراغانده دوما ایچون «خورلقلی» ایتدروب تابقان. شولای ایتدروب کاریاکین بر نرسه‌سز قالغان. اولده ایندی، اوزینڭ قارا گروهلی‌غزیته‌سی «آبناولینیه» ده اوزینڭ یاڭغش املالی مقاله‌لری ایله آگاربولشماغانلقلری ایچون دومانی آستون اوستینه کیترورایندی بو ۱۷ نچی‌اوکتابر سایوز باشلیقنڭ مقاله‌سون کوته‌مز اول بو مقاله‌سنده، قزان اونیۋیرسیتیتنده، یوریدیچسکی فاکولتیتده ختم کتب قلغان «ئلله نیندای‌گنه مالاینڭ» قزانسکی گارادسکای اوپراۋاغه اعضا بولا آلماسلقن اثبات ایته‌رگه بیك ترشر ایندی.

•• صایلاولرنڭ ایرکن بولوچیلقی ایچون. قزانسکی گوبیرنسکی زیمستۋا صایلاو آلدندان بولا تورغان ایرکن جیلولر یاصار ایچون حکومت‌دان رخصت صورارغه فرض قیلا.

•• سوداگرلر فائده‌سینه. نیژگوردسکی یارمینکه وقتنده تیلیگراملرنڭ عادتده تونلوب تورووون بترو ایچون، قزان ایله نیژنی ناۋگورد آراسنده یاڭغی تیلیگرام چبق یاصالنور.

•• قزان گوبیرناسنده‌غی کوچمی تورغان شهرماللر ینه صالنه تورغان نالوك (تولەو) لرنڭ ظورلقی. بوکونلرده پادشاه حضرتلری گاسودارستوینای ساۋیتنڭ ۱۹۰٦ نچی یل ایچون کوچمی تورغان ماللرغه صالناچاق نالوکنڭ ظورلقی حقنده‌غی رائین تصدیق قلدی. قزان‌ده آلنغان تیلیگرامه‌دان کورنه‌درکه قزان گوبیرناسنده‌غی کوچمی تورغان شهر ماللرینه ۱۳۳۰۰۰ صوم نالوك تعیین قلنغان.

•• قزانده سایوزلرنڭ سایوزی. قزانده بو یلغی قش اچنده برنچه پرافیسیانالنای (معلوم نرسه ایله شغللنه تورغان) سایوزلر یاصالدی. بارچه سایوزلر عمل‌لرون برلشدرو ایچون، سایوزلرنڭ قزانداغی بر عمومی سایوزینه قاتوشورغه فرض قیلالار.

•• قزانده شاکردلرنڭ یاڭغی ژورنالی. بوکونلرده‌قزانده "اوچینیك - شاکرد" دیگان ژورنالدان باشقه، اورتا مکتب شاکردلری طرفندن نشر قیلنه تورغان" ترکلك هم مکتب" اسمنده یاڭغی ژورنال چغا باشلادی (بوژورنال لیتاگرافیاده باصلا).

•• قزانداغی یونکیرسکی اوچیلیشچه‌نڭ، روسیه‌ده‌گی ایرکنچیلك حرکتینه محبت قویغان ایچون، قوولمش ۱۲ شاکردی، قزانداغی باتالیونلرغه تاراتلنوب، کازارمالردان چغوب یورو حقلرون بتروب، آفیتسرلر قاراماقینه بیرلگانلر. "ۋ. ل." عزیته‌سینڭ سوزینه قاراغانده آلار بارچه‌سیده ۋولچی بیلیت ایله اجرلنمشلردر. قوولغان شاکردلرنڭ بعض‌لری بو یل مکتبده ختم کتب قلاچاقلر ایکان (اوقوب بتره‌چك‌لر).

••قزان پالیتیمیستریننڭ پرافیسور لیکسیه‌لرندن (مدرس درسلرندن) قورقوی هنوز دوام‌ایته ایکان. اول ۹ نچی فیۋرالده معلم‌لرگه پرافیسورنڭ "گاسودارستۋینای دوماغه صایلاولر حقنده بولغان" درسن طڭلاو ایچون‌ده جیلورغه رخصت ایتمه‌دی بوندای لیکسیه‌لرنیده طڭلارغه یاراماغاچ حاضر ایندی نیندایگنه‌لیکسیه‌اوقورغه کیرك‌ایکان؟ اجتهادلی پالیتسه‌میسترلرگه ژالونیه آرتدرو توغریسنده اوقولسه بلکه یارار ایدی.

•• «بلغار» نومیره‌سی زالنده ۸ نچی فیۋرالده بولغان مجلسده هر محله‌دن ایکی کشی صایلاب واول صایلانغان کشیلرده اوز آرا صایلانوب اون کشیدن مرکب کامیتیت یاصارغه قرار بیرگانلکلرینی دورتنچی نومر آزادده یازغان ایدك. ۱۰ نچی فیۋرالده جمعه کون جمعه نمازنده هر محله‌دن ایکی کشی صایلادیلر. اول صایلانغان کشیلر کیچ ساعت یدیده بلغار زالینه جیولوب اوز آرا زاپیسکه ایلان اون کشی نی کامیتیتکه چلین یاصادیلر. آلتی‌کشی‌نی بونلرغه نائب‌ایتدیلر.

چلینلر: آیطوف سلیمان، سیدگری میرزاآلکین، ملاعبدالله‌آپانای، ملاصادق‌ایمانقولی، اوتامیشف اسماعیل، سیداشف احمدجان، آخوند شرف الدین حافظی، موسالیمف عبد الرحمن، یوسف آقچورا اوغلی، عمادالدینوف کمال‌الدین.

نائبلر: اشمراطف عبدالرحمن، ملا عالم‌جان البارودی، ملاکشاف ترجمانی، هادی‌افندی مقصودی، خلیل علییف هم‌مؤمنف‌عین‌الدین.

مجلسده محله‌دن صایلانوب کیلگان کشیلر یکرمی سکز کشی ایدی.

مجلس‌نڭ پروغراماسی پیتربورغده‌غی مصلحت‌بوینچه‌اش‌کورورگه کامیتیت‌صایلارغه‌می یاکه‌فقط‌قزان‌شهرینه‌مخصوص بر کامیسیه‌گنه صایلارغه‌می بیك کوب مذاکره بعدنده صایلاوچی‌لر کامیتیت صایلارغه قرار بیردیلر ایکنچی پروغراما کامیتیت اعضاسینه کلا یاکه بعض سینه وظیفه بیرلورمی یوقمی مسئله‌سی قویلوب وقت صوڭ بولغانلقدن بومسئله کامیتیت‌نڭ اوزینه تاپشرلدی.

شیطاننی جیکدك

الیکتریق ۋاغوننده بر دانلقلی قارت ایشان حضرت ایله کیله‌مز. مین بو کمسه بر حکیم ایندی چونکه اوقوغانی هر وقتده قرآن، کوڭلی همیشه فکرده بو الیکتریقنی بزگه کورنمسدن الك حضرت بلب تورغاندر دیه‌رك حضرتکه قاراب:

حضرت، مونی بزنڭ قارا خلق نیچوك یرگانن بلمیلر، سزدن جواب اوتنه‌من.

حضرت: مونده شیطان جیگلب تارتوب یریدر، اللهٔغه شکر شیطاننیده جیکدك ایندی دیوب (غیرتکه کیلدیده) کوب قتورندك یوزڭ قارا، منه ایندی یاۋروپانی قتورتوب اوقوتدردگده حاضر شول بلو آرقاسنده اوزگنیده جیکدیلر: تارت ملعون، یوزڭ قارا، تارت، جزاڭ شول تارت ! ! !

بو حضرت قاشنده: علم، هنر شیطاندان آلنه شوڭا کوره حرام، حکیملك حضرت موسی‌غه یاراسه‌ده بزگه یارامی.

ش. ح.

(آداشدق !)

جمعه‌نی جیولوب اوقونڭ سببی مسلمانلر اوزلرینڭ کیراك یاراقلارین بلو، آڭلاو آڭلامغانلارغه آڭلاتو ایچوندر. شونڭ ایچونده جمعه‌ده وعظچی (امام) یوغاری اورنغه منب خلققه وعظ ایته‌در؛ اما بز آداشدق: اما ملارمز برنرسه بلمگان تاتار خلقنه‌عرب تلنده «ایها الناس» دیو قچقرالار بر نمازچان کشیدن صوریق ایللی یلدان بیرلی‌طڭلاغان خطبه‌نڭ معناسون بلورمی

خیر بلماویده یاخشی، چونکه بلسه عمر بویی بر خطبه نیگنه‌اوقوغه راضی بولماس..

یاری‌حضرتلر، شولای ایتوب خلقگزنڭ خسته‌لقلرینه دارو ایته کیلدگز: باشی آورتسه‌ده، کوزی آورتسه‌ده، قولاغی آورتسه‌ده، چیخوتکه بولسه‌ده، قولی صنسه‌ده همیشه بر تورلی دارو بیردگز، آنیده آوزلارندن توگل آیاقلارندان قیدگز...

ش. ح.

اعلانلر

بر یاش خدمتکار اورن أزلیدر. مانوفا کتورده یاکه باکالیننی کیبتکه. آدرس اداره خانه

اون‌بش یاشلك بالا کیبت خدمتینه اورن أزلیدر. مسلمانچه هم روسچه یازو بله.
آدرس اداره خانه‌ده.

ناشر ومحرر: ملا عبدالله آپانای.

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань, Пассажъ.